

Phil Casoar – Balázs Eszter
Budapest hősei
Scolar–Vince Kiadó, 2016, 260 oldal, 5995 Ft

Hat éven át nyomoztak egy 1956-os fénykép szereplőinek kiléte és sorsa után a Budapest hősei című könyv szerzői, Phil Casoar és Balázs Eszter. Az egy fiút és egy lányt ábrázoló híres fotót 1956. október 30-án, Budapesten Russel Melcher amerikai fotográfus készítette, ennek a képnek az utóéletét dolgozzák fel a kötetben. Ez volt az első budapesti kép, amit megérkezése után készített a fotós. Hogyan lehet fél évszázad után két ismeretlen ember nyomára bukkanni?

Kezdetben, amikor még semmilyen nyom nem állt a rendelkezésünkre, örült ötletnek tűnt, hogy megtaláljuk őket. Mintha tűt kerestünk volna a szénakazalban. A nyomozás elején hagyományos újságírói módszerrel próbálkoztunk; felhívást tettünk közzé, ez azonban téves nyomokhoz vezetett. Amikor azonban a fotóst sikerült beazonosítani és felvettük a kapcsolatot a valódi fotóossal, ő emlékezett arra, hogy látott a felvételen szereplő lányról egy másik képet is még 1956-ban, talán egy olasz újságban. Ezen a nyomon elindulva, rábukkantunk az olasz *Epoca* egy 1956 novemberi riportjára, amit az eisen-

Egy fotó nyomában

Balázs Esztert kérdezi Szepesi Dóra

stadt-i menekülttáborban készítettek magyar menekülteknek. A riportból tudtuk meg, hogy a lányt Sponga Juliannának hívták, szövőnőként dolgozott, 19 éves volt. Jutka, mert ez volt a beceneve, azt is elmondta az olasz újságíróknak, hogy a Melcher képén látható társa, Gyuri meghalt a harcokban.

A történelem úgynevezett hiteles forrásai is tévedhetnek. Gondolok itt például Hollós Ervin 1967-ben megjelent „Kik voltak, mit akartak?” című ellenforradalmi propagandakönyvére. Az önök könyvének címlapján is látható felvétel ott a következő: *Fegyverben az alvilág – mit szól ehhez?*

Melcher ikonikus felvételének a felhasználásai is érdekeltek bennünket. Az, hogy kik, milyen céllal, hogyan, milyen kontextusban közölték újra a felvételt. Hollós propagandakönyve a Kádár-korszakban a forradalmat mindvégig ellenforradalomnak nevezte. De a BM adatgyűjtése is jellemző példa: ki-gyűjtötték a nyugati képes sajtóban megjelent felvételeket, amelyek a felkelőket ábrázolták, és így azonosították be őket a megtorlások során. Hollós propagandakönyvében, amelyet több tíz-

ezer példányban nyomtak ki (a szocialista tábor egyes országainak a nyelvére is lefordították), „ellenforradalmár hulgánokként” ábrázolták a Melcher felvételén látható fiút és lányt. Ezzel szemben Nyugaton mint a szovjetekkel szembeni lázadás ikonikus felvétele terjedt el a kép. Franciaországban elsősorban baloldali csoportok használták kitarthatóan a munkás öngazgatás, illetve autonómia libertárius szimbólumaként. Olyannyira ikonikusnak számított, hogy a '70-es években a Paris Match riportere ugyanazon a helyszínen, a Nemzeti Múzeum előtt kapott le két magyar fiataalt. A francia újhullám nagy alakja, Jean-Luc Godard is felhasználta Melcher képét egyik filmjében.

Mi volt a céljuk a könyv megírásával?

Két fiatal történetét szerettük volna elmondani, de egymáshoz kapcsolódva több történet is olvasható könyvünkben, a képen szereplőké, a külföldi fotósoké, vagy éppen a svájci és ausztrál '56-os magyar emigránsoké. És arra is kíváncsiak voltunk: hogyan használták ugyanazt a fényképet egymással ellentétes politikai üzenetek közvetítésére a vasfüggöny két oldalán.